

כאשר נקרא את פרשתנו, פרשת קרח, נראה לכאורה כי התורה מלמדת אותנו על גודל הסכנה של מחלוקת שאינה לשם שמים, אשר ממנה אנו לומדים גם את האיסור להחזיק במחלוקת, וכמו שאמרו חז"ל שכל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר "ולא יהיה כקורח ועדתו".

ואכן כן, ידועים דבריו הנוקבים של הרמב"ם בצוואתו לבנו רבי אברהם, אשר התריע מפני המחלוקת בחריפות: "אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון, ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הוסרו מגדולתם, ועיירות גדולות נתערערו, וקבוצים נפרדו, וחסידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת. נביאים נבאו וחכמים חכמו ופילוסופים חפשו ויספו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה, לכן שנאו אותה, ונוסו מפניה, והתרחקו מכל אוהביה וגואליה ורְעִיָּה".

לעומת זאת ישנה "מחלוקת" מסוג אחר לגמרי, שעליה אמרו חז"ל: איזו היא מחלוקת לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי. על אותה מחלוקת נאמר, כי היא באה לידי ביטוי אך ורק בעצם חילוקי הדעות ההלכתיים, ומלבד זאת א"א - היה להכיר כלל כי מדובר בשני צדדים החלוקים ביניהם, אלא - "חיבה ורעות נוהגים זה בזה".

כי מי שמנאל מחלוקת לשם שמים, אינו הופך אותה למעוה של שנאה אישית ופירוד לבבות ח"ו. לכן מדגישים חז"ל, שעל אף שהיו חילוקי דעות קשים בין בית שמאי ובית הלל, נהגו בעצמם בכל אורחות חייהם, ב"האמת והשלום אהבו".

וכפי מאמר הגמ' ביבמות (דף יד): "אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, ובאחיות, וכו' לא נמנעו ביה שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי. ללמדך שחיבה ורעות נוהגים זה בזה. לקיים מה שנאמר "האמת והשלום אהבו".

כן היתה מחלוקת ב"ש וב"ה, וכך נראה ממיד חילוקי הדעות בין רבנים ורש"י. כפי שהיה בכלל ישראל לדורותיו. כל יהודי צעד בדרכו וע"פ הוראת רבו, אך מעולם לא קודמו וטופחו חילוקי הדעות לתעשייה אדירה של פירוד לבבות ולדינמיקה מלאכותית שתייצר שנאה עזה וקרע שאינו מתאחה. גם אם היו אלה שועלים קטנים שניסו בכל זאת לחרור ריב ולהצית שנאה ומשטמה, דאג רוב הציבור לבטל את השפעתם, כדי שקולו של מיעוט פרובוקטיבי לא ינציח שנאה הרסנית.

ידועים אף בענין זה דבריו של בעל ה"ערוך דבש" (חלק שני, דרוש ח), הצריכים לשמש לנו כמאפיין מדויק ובהיר, בכל הדורות ובכל התקופות, כדי לאבחן את האטמוספירה של מחלוקת הרסנית, שעומדת בניגוד מוחלט לדרך שהורו לנו חז"ל אודות מחלוקת לשי"ש. כי

גליון
מוגדל 8
עמודים

בסיעתא דשמיא

רוממות

גליון 517 שנה י"א

גליון שבועי לבני התורה

מסמרי
הפרשה

רוממות דפרשה

הנאן רבי דוד גולדשטיין שליט"א

מנסה את האדם דבר שאינו יכול לעמוד בו (ראה ע"ז ג'א).

בן והנה, מה שכתב הרמב"ם שילך למדבריות, דבר זה לא היה שייך בזמן המדבר, כי על פי ה' חנו, ולא היו יכולים בני ראובן ללכת להתגורר במקום אחר. ומכל מקום היו צריכים לנקוט בדרך שכתב הרמב"ם שחיללה לישב לבדו יחידי. ויש להוסיף בזה, שאף אם אינו יכול לשבת יחידי בגופו, מכל מקום יכול להיות יחידי בנפשו, כמו שאמרו אנשי העבודה שיכול אדם להתבודד גם בתוך הציבור.

אמנם דבר זה צריך תלמוד, איך יתרחק האדם בליבו מאנשי מקומו אף שבגופו הוא קרוב אליהם.

תשובה לזה, מה שאמרו בירושלמי (ברכות פ"א ה"ה) שליבא ועינא תרי סרסורי עבירה הם, ועליהם נאמר "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". ובדרך עשיית החטא כתב רש"י (במדבר טו, טלט) שהעין רואה והלב חומד והגוף עושה העבירות. נמצא שהכל מתחיל מהעיניים, וכדאמרין בגמרא (סוטה ה,א) "גמירי דאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות". ועל כן הדרך היא - לא לראות את מעשי הרשעים, ומילא לא יחמוד אותם ולא יגיע לכדי מעשה רשע.

ובזה יש לבאר דברי דתן ואבירם שאמרו למשה "הענינו האנשים ההם תַּנְקֵר לַא נַעֲלָה", וצריך ביאור מדוע שיענישם דווקא בזה. ולמבואר, ביאור הדברים שמה אמר להם שכל חסידים מפני שנמשכים אחרי מעשה קרח, וזה בא על ידי ראיית העיניים שהם

המשך בעמוד 2

לע"ז הרבנית הצדקנית מרת דינה פרקובסקי ע"ה א"ח להנאן הגדול רבי ישראל פרקובסקי זצ"ל ראש ישיבת "בית התלמוד" בני ברק בת הרה"ק חרבי יהושע לודמיר זצ"ל אשר נגלה אחר בעלה הגדול ונעדרה לימינו בהרצת התורה ובהנחת חקילת חניכה בנות ישראל לתורה ויראה קרוב לשבעים שנה ורדפה צדקה וחסד והשכלה אל דל בעזרת תושיה ומעש גל"ע כשם טוב ונשיבת טובה כ"ח סיון תשפ"ט ת.נ.צ.ב.ה.

ע"י נכדה ירדנה הרה"ק רבי יצחק בהנאן הגדול רבי שמואל אריאל שליט"א

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי אליעזר יהודה ליב פינקל שליט"א ר"מ ישיבת מיד לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח שלמה ברנשטיין ז"ל מבחיירי ישיבת מיד לרגל

בן הנאן רבי משה אריה ברנשטיין שליט"א אשר תקיים ביום ל' סיון אצלם כבוד דוד בית שמש שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנה הרב הנאן רבי אליהו מאיר גולדשטיין שליט"א מבחיירי ישיבת אהל תורה לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח טוביה גולדשטיין ז"ל מבחיירי ישיבת פוניבז' עב"ז הכלה המהוללת תח' בן הרב הנאן רבי מרדכי דונט שליט"א בעל ה"דור משפ"ו ושא"ם אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם מוטיאל ירושלים שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הזמנת בורא במעט ולא נשלחו - מקראי של חיה מוזמנים כל ירדנה לשמחה בשבעת ימי

לעילוי נשמת זקני ראשי הישיבות גורד נרו ועומד בפני מטיעוני השמועה צדיק יסוד עולם מרן בעל ה"מנחת יהודה" הנאן הגדול רבנו מיכל יהודה ב"ר משה דוד ליפקוביץ זצוק"ל נלב"ע כ"ו סיון תשע"א - ט"ו שנה להסתלקותו ביום פטירת חמיו הנאן הגדול רבי אברהם יצחק ב"ר שמואל דוד גרשנביץ זצוק"ל אב"ד וראשית זקני ישיבת תפארת ציון ב"ב נלב"ע כ"ו סיון תש"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י נכדו הנאן רבי אריה ליפקוביץ שליט"א מטל רוחו רש"י "דורות התלמוד"

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי יצחק יחיאל פרבשטיין שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה ירדנה נעים והחליטת הבה"ח שבת יונה פרבשטיין ז"ל מבחיירי ישיבת מיד לרגל

בן ירדנה הרב הנאן רבי מנחם הלוי יונגרייז שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם שנת פרידמן אלעד שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנה הרב הנאן רבי אברהם טרכטינגוט שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח אליעזר מנחם אליאן ז"ל מבחיירי ישיבת פוניבז' בן הרב הנאן רבי אהרן אליאן שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם מוטיאל ירושלים שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הזמנת בורא במעט ולא נשלחו - מקראי של חיה מוזמנים כל ירדנה לשמחה בשבעת ימי

לעילוי נשמת זקני ראשי הישיבות גורד נרו ועומד בפני מטיעוני השמועה צדיק יסוד עולם מרן בעל ה"מנחת יהודה" הנאן הגדול רבנו מיכל יהודה ב"ר משה דוד ליפקוביץ זצוק"ל נלב"ע כ"ו סיון תשע"א - ט"ו שנה להסתלקותו ביום פטירת חמיו הנאן הגדול רבי אברהם יצחק ב"ר שמואל דוד גרשנביץ זצוק"ל אב"ד וראשית זקני ישיבת תפארת ציון ב"ב נלב"ע כ"ו סיון תש"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י נכדו הנאן רבי אריה ליפקוביץ שליט"א מטל רוחו רש"י "דורות התלמוד"

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי יצחק יחיאל פרבשטיין שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה ירדנה נעים והחליטת הבה"ח שבת יונה פרבשטיין ז"ל מבחיירי ישיבת מיד לרגל

בן ירדנה הרב הנאן רבי מנחם הלוי יונגרייז שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם שנת פרידמן אלעד שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנה הרב הנאן רבי אברהם טרכטינגוט שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח אליעזר מנחם אליאן ז"ל מבחיירי ישיבת פוניבז' בן הרב הנאן רבי אהרן אליאן שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם מוטיאל ירושלים שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הזמנת בורא במעט ולא נשלחו - מקראי של חיה מוזמנים כל ירדנה לשמחה בשבעת ימי

לעילוי נשמת זקני ראשי הישיבות גורד נרו ועומד בפני מטיעוני השמועה צדיק יסוד עולם מרן בעל ה"מנחת יהודה" הנאן הגדול רבנו מיכל יהודה ב"ר משה דוד ליפקוביץ זצוק"ל נלב"ע כ"ו סיון תשע"א - ט"ו שנה להסתלקותו ביום פטירת חמיו הנאן הגדול רבי אברהם יצחק ב"ר שמואל דוד גרשנביץ זצוק"ל אב"ד וראשית זקני ישיבת תפארת ציון ב"ב נלב"ע כ"ו סיון תש"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י נכדו הנאן רבי אריה ליפקוביץ שליט"א מטל רוחו רש"י "דורות התלמוד"

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי יצחק יחיאל פרבשטיין שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה ירדנה נעים והחליטת הבה"ח שבת יונה פרבשטיין ז"ל מבחיירי ישיבת מיד לרגל

בן ירדנה הרב הנאן רבי מנחם הלוי יונגרייז שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם שנת פרידמן אלעד שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנה הרב הנאן רבי אברהם טרכטינגוט שליט"א לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח אליעזר מנחם אליאן ז"ל מבחיירי ישיבת פוניבז' בן הרב הנאן רבי אהרן אליאן שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם מוטיאל ירושלים שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הזמנת בורא במעט ולא נשלחו - מקראי של חיה מוזמנים כל ירדנה לשמחה בשבעת ימי

שבת מברכין

ראש חודש: יום שני ויום שלישי

זמן המלה: מולד חודש תמוז חלה ביום שני בשעה 46, דקות 16 חלקים

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי ראובן פרידמן שליט"א ר"מ ישיבת קרן התורה - ליקווד בן הרב רבי יהושע דוב פרידמן שליט"א ראש ואשון לכל דבר בשקדנות המפוארת לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח בצלאל יעקבסון ז"ל מבחיירי ישיבת קרן התורה - ליקווד ו"תפארת ישראל חיים" - ירושלים בן הרב רבי פנחס יעקבסון שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם שנת תח - ליקווד שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנה הנאן רבי ראובן פרידמן שליט"א ר"מ ישיבת קרן התורה - ליקווד בן הרב רבי יהושע דוב פרידמן שליט"א ראש ואשון לכל דבר בשקדנות המפוארת לרגל השמחה הגדולה השרויה במעונו בנישואי בתו הכלה המהוללת תח' עב"ז המופלג בתורה ויראה וכל מדה נכונה הבה"ח בצלאל יעקבסון ז"ל מבחיירי ישיבת קרן התורה - ליקווד ו"תפארת ישראל חיים" - ירושלים בן הרב רבי פנחס יעקבסון שליט"א אשר תקיים ביום ל' א תמוז אצלם שנת תח - ליקווד שזיכו לבנות בית נאמן בישראל כשאיתם הטוהרה בדרך ישראל סבא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

ממנו ומעשהו חשוב יותר. אבל במעשה דאהרן היתה סתירה בעצם ביניהם, כי

המלאך נצטוו להרוג ואהרן בא להציל, ובאופן זה אין מעלה בהיות אהרן ומשה גדולים מהמלאך, כיון שהוא נצטוו על ידי ה', ועל כן אמר לו אהרן שכל דברי משה על פי הגבורה, ומי שאמר להרוג הוא זה שאמר להפסיק.

ג] והנה מבואר בדברי האור החיים הק' שמעלת האדם על הבריאה היא מחמת התורה. ויש לעיין בזה, שהרי מבואר בשל"ה הק' (הקדמה) ובשערי קדושה (ח"ג ש"ב) שנשמת האדם בשרושה בגוהה יותר משורש המלאכים, ואם כן בעצם הבריאה האדם גדול יותר.

ביאור הדברים, כי זה נאמר רק באדם גדול שנשמתו נגלית אליו וגופו אינו חוצץ בין נשמתו למעשיו, אבל אדם במדרגה רגילה שנשמתו יושבת בחדרי חדרים ואינה נראית (ברכות יא, א), ודאי אינו עדיף במעשיו על המלאכים. ואיך יגיע האדם למדרגה זו, כתב הגר"ח מוואלאזין (רוח חיים פ"ו מ"ב) שניתן השם יתברך את התורה תשוקת כל העולמות וחמדת המלאכים לאדם השפל, והתורה תטה אותו ברוב לקחה שיהיה גבוה יותר ממלאך אלוקים. והיינו כמו שכתב הגר"ח בנפש החיים (ש"ד פ"א) "שכל אחד מישראל שורש נשמתו העליונה מדובק ונאחז באות אחת מהתורה".

וזהו המבואר בגמרא (ע"ז יט, א) שבתחילה נקראת תורת ה' וכשנלמדה הופכת להיות תורתו, והיינו שמאירה את נשמתו, ומשפיעה על הגוף שגידע אף הוא לצור מחצבת נשמתו הגבוהה מהמלאכים. וזהו שאמרו (יומא עב, ב) זכה נעשית לו סם החיים, שהתורה מחייה גופו בחיי עולם. ובה מתאחדים דברי הגר"ח עם דברי האור החיים - שרק על ידי התורה האדם גדול מהבריאה ומהמלאכים.

התנצלות

בשבוע העבר כתבנו על דבר כלב בן יפונה, שמחמת שנתגלגל על ידו חילול ה' לשעה, קיבל את הארץ לפרקים, הוא, וזרעו אחריו. והיו מן התלמידי חכמים שראו בזה פגיעה בכבודו. ואף שנוהרנו מאוד בלשוננו, כיון שהיו שהבינו, הנני מפרסם בזה בהברה שחסי ליה לזרעו של אבא הכ"מ להטיל דופי ומום כל שהוא בראשונים כמלאכים, ורק ביארנו הדברים לפי דקדוק לשון התורה לשיטת רש"י. ואתי תלין משוגתי.

גב. דברינו ממש כתבו בספרים: באר מים חיים [לבעל סידורו של שבת], לחם אבירים, שבט מיהודה [גריןולד]. והרוצה לראות דעת הקדמונים על הדברים, יראה גם בספר צרור המור פרשת דברים. ואף שיש להוסיף בזה עוד מראי מקומות כהנה וכהנה, מכל מקום "כבוד אלוקים הסתר דבר". ובהו אשים קצי למילי, וה' הטוב יכפר.

תחילת החטא, כמבואר, ועל כן מידה כנגד מידה יענישם משה בניקור עיניהם. ועל זה אמרו שלדעתם אינם חוטאים, ועל כן אף אם יעשה כן לא יעלו אליו.

והנה אמרו בשם הסבא מנובהורדוק שבזמן הזה המדבריות המה בתי המדרש, וכן ענה מרן החזון איש לשאלת הרבי מסאטמר היכן המדבריות בימינו, שהם הישיבות והכוללים. נמצא למעשה, אדם שיש לו שכנים רעים סמוכים לביתו ואינו יכול לעבור ממקומו, מכל מקום אינו יכול להצטרק שאינו יכול ללכת למדבריות כדברי הרמב"ם, אלא יש לו להשתדל להפוך את בית המדרש ובית הכנסת לדירתו, וישוב לביתו רק בעת הצורך. ואם אף זה אינו עולה בידו - ישוב בדרך מכוונת בתוך עצמו, ויסתום עיניו מראות ברע, כדי שלא יחמדנו לבבו, ובהו ינצל מחברת הרשעים.

אימתי האדם גדול מהמלאך

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּיִם וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגֶּפָּה (יז, א). [א] כתב רש"י 'אחז את המלאך והעמידו על כורחו. אמר לו המלאך, הנח לי לעשות שליחותי. אמר לו, משה ציוני לעכב על ידך. אמר לו, אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה. אמר לו, אין משה אומר כלום מליבו אלא מפי הגבורה'. והנה בגמרא (ז'א, א) איתא, שרבי פנחס בן יאיר הלך לפדיון שבויים ופגע בנהר וביקש שיחלוק מימיו, וסירב לו. אמר לו רבי פנחס, 'אם אי אתה חולק, גזורני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, וחלק לו. וכתבו התוספות שדיבר עם השר של הים, למדנו מכך כי האדם גדול מהמלאך ושולט עליו. והקשה האור החיים הק' (שמות יד, כז) שהרי בקריעת ים סוף טען הים 'אני גברתי בשני ואתה בשישי' (שמו"ר כא, ו), ולמה לא טען כן שר הים לרבי פנחס.

ותירץ האור החיים, שמבואר במדרש שם שתנאי התנה הקב"ה מששת ימי בראשית שיקרע הים לישראל, 'והוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ותהיה ממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא, לפי שהתורה קדמה לעולם כולו. אבל ביציאת מצרים עדיין לא קבלו התורה, ולכן לא הסכים הים להיחלק להם'. ועל כן רבי פנחס בן יאיר שהיה אחר מתן תורה, לא היתה לשר הים טענה כלפיו, ונחלק לו.

ובזה יבואר גם למה לא אמר המלאך לאהרן 'אני גברתי בשני ואתה בשישי', כי אחר מתן תורה נמסרה הבריאה ביד ישראל שנבראו קודם שנברא העולם.

ב] אמנם מעתה צריך ביאור להיפך, למה באמת לא נשמע המלאך מיד לאהרן. - ביאור הדברים, כי במעשה דרבי פנחס לא היתה סתירה בין זרימת המים להליכת רבי פנחס, אם היה לעקוף את הנהר - היה הוא הדול והחזק, ועל כן יכול צריך רבי פנחס לומר שהוא גדול

כפי שלימדנו חז"ל ממחלוקת ב"ש וב"ה - גם במחלוקות הגדולות ביותר בהלכה, חובה לשמור על הגבולות ולהבדיל בין הנושאים השנויים במחלוקת לבין שאר חלקי החיים. החלוקים על זולתם במחלוקת לש"ש, אינם הופכים לשונאים ח"ו, אלא להיפך: "חיבה ורעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר "האמת והשלום אהבו" ולעומת זאת, כפי שכותב ב"יערות דבש" - "אבל כמחלוקת קרח ועדתו, שהיו נוטרים איבה ושנאה וכמעט יסקלוהו למשה וכדומה, זו היא שלא לשם שמים".

אלא שאחר כל זאת, אם נדמה לנו כי מחלוקת קרח ועדתו שחז"ל ממנים אותה כמחלוקת שאינה לשם שמים, היתה 'על כל הקופה', וקרעה את כל המגזר לאורכו ולרוחבו, הרי שמרן החתם סופר זיע"א (תורת משה פרשת כי תשא) מלמדינו להתבונן על כל הענין במבט רחב יותר.

כאשר משה רבינו יורד לאחר ארבעים יום ורואה את מעשה הגלגל, מבין הוא מיד כי אפסה כל תקוה ח"ו, וקורא: מי לה' אלו! ומיד, "ויאספו אליו כל בני לוי".

בל נשכח, בני לוי כללו בתוכם גם את קרח ועדתו, היכן הם היו באותה שעה...?

מדויק החתם סופר, כאשר כתוב "כל" בני לוי זה בא לרבות...

וז"ל: "ויאספו אליו כל בני לוי לאשמעין אפילו עדת קרח, הגם שלבם היה חלק ממהשה, מ"מ כאשר בא לכבוד השם יתברך, שמעו בקולו וחגרו עז ללחום מלחמת השי"ת".

כן כן, גם קרח ועדתו 'שלא לשם שמים' הבינו שכאשר יש מצב חירום, אי אפשר לישב בצד, וכולם כולם מצטרפים למאבק.

נכיר כי שעה זו שעת חירום היא, ועלינו לעזוב את כל השיקולים בצד, של ה'לשם שמים' ושל 'שלא לשם שמים', וגם אלו שחז"ל מעידים עליהם כי מחלוקתם שלא לשם שמים הרי כאשר רודפי הדת בארה"ק נלחמים ביושבי האהל - 'הגם שלבם היה חלק ממהשה, מ"מ כאשר בא לכבוד השם יתברך, שמעו בקולו וחגרו עז ללחום מלחמת השי"ת".

בברכת השבת אשר "כָּל בְּרָכָאן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּלִינ"ו העורך

רוממות הדעת

ובמישב
לעים לא
ישב

היה צ"ל וחסר אוק צ"ל

במשנתו של הגה"צ רבי שלמה ברעווזה זצוק"ל

המוקש בלבו של אדם

רבינו ירוחם עונה על זה בקצרה: זהו כוחן של מידות! רש"י אומר: "ומה ראה קרח לחלוק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור". יחד פשוט קנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, והקנאה הזאת נתנה לו את הכח לעשות את הבלתי יאומן. כמוהו שהוא עטף את זה בכיסויים יפים, בכישורן יתר, ובדמיוגיה גדולה, אבל הנקודה הפנימית היתה הקנאה.

מזן הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל אמר על זה משל: המידות הן כמו תותחים כבדים שעומדים על ראש ההר ומכוונים על העיר. כל רגע התותח יורה פגז, והוא פוגע. במי הוא פוגע? בכל מי שיהיה באזור. אם הוא יפגע באבן - היא תתפוצץ, אם יפגע בברזל הוא ינמוח, אם יפול על עץ הוא ישרף, אם יעבור שם איש הוא יתרסק, ואם תעבור חתולה היא תעוף. הנפגע יכול להיות דומם צומח חי או מדבר, כל מי שפוגע בו הפגז נשבר לרסיסים. כך הן מידותיו של אדם! אם הן רק מתעוררות ומתחילות לפעול, הן מפוצצות אותו ומשליכות אותו לבאר שחת, ולא משנה מי שהוא יהיה, מקטן שבקטנים עד הגדול שבגדולים!

קרח היה גדול שבגדולים, מנושאי הארון ובעל רוח הקדש, אבל היתה לו מידה של קנאה ששכנה בקרבו והוא לא תיקן אותה. עשרות שנים היא היתה שם ולא עשתה דבר, אבל כשיום אחד על התפוצץ והוא קינא בדרו - הוא התרסק ויירד, עד שהדיח מאתים חמישים ראשי סנהדראות עמו ונשרפו כולם, כל עדת קרח נבלעו באדמה, ועשרות אלפים מישראל מתו במגפה.

כח הליצנות של קרח

אבל ישנה שאלה הרבה יותר קשה: הרי בשלב הראשון הוא באמת הצליח! התורה אומרת שהוא שיכנע את כל גדולי ישראל להיות איתו, כל הנשיאים וכל הסנהדרין, ואי"כ גם את כל העדה. הדבר גרם למשה רבינו צער עצום, עד שמרן החפץ חיים זצ"ל (שמה"ל ח"ב פ"ג) כותב בשם הגאון רבי אליהו שיק זצ"ל שיתכן שהיה זה עונש על מה שאמר "והן לא יאמינו לי", ולמרות שבאמת היה צריך לשאול את זה ולבקש מופת

המבצע הגדול בהיסטוריה

קרח מנסה לעשות מבצע שלא יאומן כי יוספר: לשכנע את כל בני ישראל, כולל הרבנים הכי גדולים שלהם, לכפור בתורה ובנבואת משה רבינו ע"ה! הרי כולם עממו יחד למרגלות ה' סיני, כולם אמרו יחד נעשה ונשמע, ואם איך אפשר לחלום על דבר כזה? רבינו ירוחם זצ"ל ממיר אומר על כך משל, ואנחנו ניתן דוגמא מהעבר הלא רחוק:

במלחמת העולם השנייה, בקיץ תש"ד, נחתו צבאות הברית בחופי נורמנדי שבצרפת. היה זה המבצע הצבאי הגדול ביותר בכל הזמנים. השתתפו בו שבעת אלפי כלי שיט, בחיפוי של אחד עשר אלף כלי טיס, עוד שמונה עשרה אלף צנחנים שנחתו כדי לרכך את העורף, ויותר ממיליון חיילים, כדי לכבוש את אירופה ולמגר את המפלצת הנאצית. אבל מנגד ביצרו הגרמנים ימ"ש את החופים לאורך מאות קילומטרים עם 'החומה האטלנטית', שכללה חמש עשרה אלף בונקרים, ומאחוריהם רצועת בטון ברוחב שמונה קילומטרים זרועה במיליון מוקשים, עם קוי בטחון של טנקים ומטוסים, ובים הם פיזרו ארבעה מיליון מכשולים נגד אוניות.

למעלה מארבעת אלפים חיילים אמריקאים נהרגו באותו חוף ביום הראשון, ועוד למעלה מאחד עשר אלף פצועים. מכל הבונקרים מסביב המטירו הגרמנים אש תופת, ועד היום עומד על החוף בונקר גרמני עם לוח זיכרון שכתוב עליו: "במקום זה הרגו עשרים ושבעה חיילים גרמנים יותר משש מאות חיילים אמריקאים בתוך כמה שעות". רק בגל התקיפה הרביעית הצליח חיל ההנדסה האמריקאי לפוצץ את הבונקרים ולכבוש את העמדות, ומכאן היתה הדרך פתוחה לבעלות הברית להכנס לאירופה.

רבינו ירוחם אומר שכזה מבצע רצה קרח לעשות: הוא ניסה לפוצץ את כל התורה כולה ואת נבואת משה רבינו ע"ה! איך היה לו את העז והאומץ לנסות, מה הוא חשב לעצמו? איך הוא דמיין שיוכל לשכנע את כל בני ישראל, מקטן ועד גדול ועד גדולי הגדולים שלהם, שכולם עמדו במעמד רבי סיני, שמשה רבינו המציא את התורה והמצוות ח"ו? הרי הוא היה צריך להתנפץ מיד מול חומת האמונה הברורה שהיתה לכל יהודי במדבר, שהקטן שבהם ראה יותר מיחזקאל בן בוזי!

קדושת מחתות המאנים וחמישים איש

"יירם את המחתות מבין השרפה ואת האש זרה הלאה כי קדשו" (זב,)

התורה מעידה על המחתות "כי קדשו", ופרש"י שנעשו כלי שרת, והקשה הרמב"ם דהרי לא היה בהקטרה זו עבודתן מחנכת, שהרי הקטירו בהם קטורת זרה. ובתשובות חת"ס כתב דהיו צריכים עדת קרח לבקש שיקדשו את המחתות שלהן ע"י משיחתן מקדשת, דאל"כ מה היתה ממה שלא התקבלה עבודתם לרצון, הרי מחתות של אהרן היתה כלי שרת ומחתות שלהן לא היה בזה קדושה, והשיב שם שאסור למשוה. אבל קשה א"כ לא היה ראייה מן הנסיון, וצ"ע.

אמנם נראה דהרי אם היתה עבודתם רצויה לפני ה' היתה עבודתן מחנכת שהרי רצון ה' בזה, ורק מפני שאינה רצויה אין לה תורת עבודה, א"כ שפיר איכא הוכחה שאינם רצויים.

אך עדיין דברי רש"י צ"ע, דמ"מ לא נתקדשו מחתות שלהן, ואיך פרש"י שעשו כלי שרת, וצ"ע שהרי באמת נתברר שלא נתקדשו.

ונראה דהא גבי הפרים שלקח אליהו בשביל הנסיון שלו, היה הפר השני שהיה צריך ליקרב לבעל מתנגד לילך, וטען טענות למה הוא יקרב לבעל, ואליהו הסביר לו דגם בזה שלא תרד האש יש בזה קידוש ה'. וזהו משני קידוש את מחתות החטאים האלה בנפשותם כו', כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל, ע"כ. והיינו

רוממות הגדול

לכרם של גדולי התורה

משולחן המערכת

הגאון הגדול רבי דב אהרן זלניק זצוק"ל

בעל ה"בדי הארון" ומר"י מאור התלמוד

ויהיו הדברים לעילוי נשמתו בתוך ימי השבעה להסתלקותו

יכבוד מערכת רוממות

דהקדושה של מחתות החטאים היא בזה שהקריבום לפני ה', והקיום עבודה שבהן היא שע"י מעשה ההקדבה נתקיים בהם קידוש ה', והיינו "ויהיו לאות לבני ישראל", ובוה נעשו כלי שרת להיות קדושים.

ולפירוש הרמב"ם עצמו לא היה בזה קדושת כלי שרת דהרי לא היתה עבודה, אלא שהקדשו הקדישן בדין חדש כדי שיהיו לאות לבני מרי, וזה עבודה מחודשת שאינה עבודה מעבודות המקדש אלא קדושה מחודשת שעשה להן הקב"ה.

בענין פרי הסברס לגבי ערלה

בבין הומנים יש ההולכים לקטוף סברס ונשאלתי אם יש לחוש לערלה. כידוע עץ הסברס אינו נותן פירות לפני ארבע או חמש שנים, אלא שהעירו שלפעמים יש ענפים רכים של העץ שמתכופפים ומתחברים באדמה ואז לעיתים רחוקות הם מוציאים סברס. אבל ענפים אלו שהתחברו באדמה הם עדיין מחוברים בעץ ואם כן יש להם תורת הברכה, ונפסק בשולחן ערוך יורה דעה סימן רצ"ד שהמבריק ענף ועדיין מחובר לאילן אין לו מנין חדש של ערלה כיון שהאילן זקן וחשוב כאחד מענפיו, וכיון דהאילן עברו עליו שנות הערלה אין להברכה זאת דין ערלה.

ויאכלו ענוים וישבעו הרב דב אהרן זלניק

1. בשנת תשע"ט נתבקשנו ע"י הגאון הגדול זצוק"ל לפרסם בגיליונו הערה למעשה הג"ל, ונדפס בפרשת ראה תשע"ט.

רוממות הדעת

ובמיוחד
לצ"ם לא
ישב

המשך מעמוד 2

אפילו אלף אלפים קרוינים וסבבין מדליקין הימנו אור במקומו, כך כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. ובמסכת כתובות (דף סו, ב) "מלח ממון חסר", ופירש רש"י: "הרועה למלוח ממון כלומר לגרום לו שיתקיים,

יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרנו זה קיומו".

גם אם היה סיפור כזה עם אלמנה, בודאי שהיתה מתברכת מהשמים עד שיבלו שפתותיה מלומר די! קרח, חבל מאוד שהפסקת את הסיפור באמצע ולא גמרת אותו, איך שאותה אלמנה ושתי בנותיה זכו על ידי זה לחיים טובים וארוכים, ולשידוכים הכי טובים!

אנחנו שמחים להקריב לכבודו ית'

אבל יש כאן גם תשובה שניה, יסודית ועמוקה. התורה ציותה עלינו לקרוא פעמיים ביום: "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". מה פירוש הדברים? הרשב"א כותב בתשובה ("ח"ה סימן נה) מה צריכים לכוון בקריאת שמע כל יום: "והכלל שצריכים אנו לקבוע בנפשנו הסכמה מוחלטת בכל עת שנקרא הק"ש שאנו מסכימים למסור כל תאוונתנו וחשקי לבבנו וכל נפשנו מן האברים ועד נטילת נפש והממון על יחוד קדושת שמו וקבלת מלכותו. ונשראה בציור הלב כאילו באנו לידי כך וקיימנו. והוא אומרו כי עליך הורגנו כל היום. וכי אפשר ליהרג בכל יום? אלא שבכל יום שאנו קורין בק"ש "ובכל נפשך" ומסכימים על כך, הרי הוא כאילו הורגנו באותה שעה עליו ית', כי כל המסכים על זה כאילו עשאו".

כל התלונות של קרח שהמצוות דורשות מהאדם שיתן ויחסר מממנו, אפילו לא מתחילות. כי אנחנו בני ישראל זרע אברהם אוהבו, ואנחנו ששים ושמחים לתת ולהקריב את כל מאוננו כדי לקיים מצוות בוראנו! ואדרבה, נפסק בשולחן ערוך (סימן קס"ד): "יתן שיש ידיו על הפת בשעת ברכה, שיש בהן י" אצבעות כנגד י" מצוות התלויות בפת!". כל הטענות שלך, קרח, על המצוות שמחסרות ממון - אצלך זה אסון, אבל אצלנו זה ששון. אצלך זה חסרון, אבל אצלנו זה יתרון!

לכן בכל פעם שיש לנו מצווה קשה, אני מפסיד כסף, אני מפסיד כבוד, אני צריך לוותר על הנוחות ולפעמים על החירות, נזכור שאנחנו זרע אברהם אוהבו, ונשמח בכל הקרבה שאנחנו זוכים להקריב בשביל התורה והמצוות, וזו תפארתנו.

להוכיח להם, הוא לא היה צריך לומר את זה בלשון ודאית אלא לומר בלשון של ספק "אולי לא יאמינו לי". איך הצליח קרח לעשות את זה? איזה תותחים הוא הפעיל, איזה פצצות הוא זרק על החומה הזאת?

את התשובה מגלים לנו חז"ל: הוא השתמש בכח הליצנות. המדרש אומר (שוח"ט תהלים א) שהוא סיפר להם סיפור ארוך על אלמנה עם יתומות מסכנות, שאהרן כפה עליהן את כל המצוות שמכריחות את האדם לתת מנכסיו לאחרים. לקט, שכחה ופאה, תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני, בכור וראשית הגז, הזרוע לחיים וקובה, ולבסוף כל חרם לכהנים יהיה, עד שנשארה בחוסר כל. חז"ל קוראים לסיפור הזה "מושב לצים".

רבי ליב חסמן מסביר שקרח באמת פיקח היה, וידע שביכוח עניני הוא לא יוכל לשכנע אותם למרוד, כי יוכוח הוא מלחמה של שכל עם שכל, ולא שייך לשכנע את כל בני ישראל שכל מה שברור להם הוא שקר. אבל הליצנות היא חוסר רצינות, והיא באה מהחלק הבהמי של האדם. כשהאדם מתלוצץ, הוא בעצם מעלה את הבהמה שלו על השולחן, ולך תסביר עכשיו לגירפה דברים של שכל... לכן ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות - שהן מאה מינים של שכל. האדם הופך את עצמו לבהמה - ולך תגיד לו עכשיו סברות. הדרך היחידה לטפל בליצן היא מכה חזקה שתשתיק אותו, ולכן נתן הקב"ה עונש כל כך מפחיד וכואב לקרח ועדתו, פשוט כדי להציל את כל העם מהטומאה הזאת של הליצנות, ושיחזיקו סוף סוף להקשיב לשכל.

והנה המנשה אומרת "דע מה תשיב לאפקיורס". ומכיון שקרח היה מגדולי האפקיורסים שהיו מעולם, אנחנו צריכים לדעת מה באמת התשובה על טענתו?

"מלח ממון - חסר"

שמעתי מהגאון הצדיק רבי שלמה ברעווה זצ"ל שתי תשובות בדבר. התשובה הפשוטה היא מאיוז נקודת מוצא אנחנו יצאנו. מנקודת מבט גשמית - הרי שקרח צודק מאה אחוז, כי אדם שמחלק את ממון לאחרים נשאר לו פחות. אבל במבט האמיתי שבו הקב"ה מנהל את העולם, ברור שלא יצא שום דבר רע למי שיעשה את רצונו, וכל הקושיא נופלת מאליה. הרמב"ם כותב בהלכות מתנות עניים (פ"ה ה"ב): "לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ואין דבר רע ולא היזק גגלל בשביל הצדקה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום". עוד אמרו חז"ל בשמות רבה פרשת תצוה: "מה הנר הזה כשהוא דולק

"המעט מכם"...

שח הגאון הגדול רבי משה מרדכי הלוי שוליונגר זצ"ל: פעם אחת בסיום שיעורו הקבוע בישיבת סלבודקה פנה מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אל תלמידי הישיבה ואמר: דעו לכם שאתם לומדי התורה בלי שום עיסוקים אחרים, הנכם כמו הרבים הגדולים ביותר בכלל ישראל ועליכם העולם עומד! אתם הנותנים את הביטחון לעם ישראל, והנכם בדריגה הגבוהה ביותר בעם ישראל. ואז המשיך ואמר: דבר זה אמר משה רבנו לבני קרח - דברים אלו נאמרו ביום ג' לפרשת קרח - "לכם בני לוי" אתם בני לוי יש לכם יותר מאשר לכל אחד מישראל. ועוד אמר להם משה "המעט מכם פי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן ה' ולעמוד לפני העדה לשרתם" כלומר, מדוע אינכם מעריכים כראוי את גודל מעלתכם הכבירה מדוע זה "המעט מכם"? מדוע אתם ממעיטים בעיני עצמכם את גודל מעלתכם? - "ובקשם גם פה" - והיינו מחפשים אתם עוד משרות וכיבודים, וכמו כן תפקידים ועסקנות ציבוריות, הרי עבודת ה' שנתנה בידיכם גדולה היא מכל התפקידים והעסקנויות שבעולם, אפילו יותר מכהונה! שהרי כתר תורה עולה על כל הכתרים... את דבריו הנרגשים סיים הגר"י אברמסקי במילים: הנני מבקש מכם שלא תשכחו ולא תסיחו דעתכם מזאת...

נס בליעת קרח ועדתו בדורינו

המעשה הנורא כדלהלן, סיפר מרן הרב מפונבז' זצ"ל, לבחורי הישיבה בישיבת פונבז', עפ"י עדותו של הגאון רבי אליהו דוד הכהן רייכמן זצ"ל [נחננו של הגה"צ רבי שלום שברון זצ"ל]: בתקופה שקדמה למלחמה בשנת תשכ"ב, שררה בקרב חוגי השלטון החילוני אווירת עוינות ושנאה קשה לתלמידי הישיבות, וגמלה בם ההחלטה לגייסם לצבא בכפיה. ראשי הישיבות התכנסו לטבח עצה ותושיה, כדי למנוע את רוע הגזירה.

ברם, הישועה משמים באה ממקום לא צפוי... מראשי הלוחמים הקשים דאז היה הרמטכ"ל ושר הביטחון מ.ד. (שתום העין...). הג"ל היה ידוע בתאוותו לחרסים עתיקים. באחד הימים הוא שם פעמיו לאתר

שחפרו בו, ולפתע האדמה פצתה את פיה, ובלעה חיים אותו ואת עורו.

העורר השני שנותר, הזעיק אנשי חילוץ, שהזדרזו לחפור בידיהם ולפנות את מפותות החול, ולהוציא את הלכודים שהיו מחוסרי הכרה. הם הובלו במצב אנוש לבית החולים, ושם לאחר מאמצים, הרופאים הצליחו בדרך נס להציל את חייהם.

והנה, לאחר ששב מר מ.ד. לאיתנו, לפתע הוא שינה את טעמו, והחל לסגור בעוז ובתוקף על ההסדר המקובל של דחיית שירותם הצבאי של בני הישיבות, ובתוקף השפעתו הגדולה, הוא השליט את דעתו על כל המקטרגים.

סיים מרן הרב מפונבז': "ברור לי, שבזמן שהיה בין החיים ומוות, הוא הוזהר משמים שלא יעז לשלוח את ידו ולפגוע בבני הישיבות. ולנוכח האזהרה האלוהית הנחרצת, גם הוא התמלא בפחד ומורא!"

להשקיע את אש המחלוקת

תחת אחד השיחים שח גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם דוב אייערבאך זצ"ל, כי בעת שמחת נישואיו, הזמינו המחנות מנות דגים בעבור משתתפי הנישואין כמנהג אותם הימים, אך דא עקא שהתקלקלו הדגים ולא היו ראויים לאכילה ואף ריחם הבאיש ונדף מהם ריח רע למרחוק... תיכף ומיד חזק אבי החתן ה"ה מרן הגרש"י אייערבאך זצ"ל אל בעל האולם, ואמר לו, הנה נדברתי עם המחנות ה"ה הגה"צ רבי אשר זאב ורנר זצ"ל גאב"ד טבריה, לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחנות בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשית לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותתלקח אש המחלוקת... על כן אבקשך להחריש, ואני אשלם לך אף את חציו. ברגע ששמע בעל האולם את דבריו, צחק וחיך, באמרו: לפני רגעים ספורים עמד מחותנך, ואותם דברים ממש יצאו מפיו...

כוחה של נגיעה

בתקופתו של מרן החזו"א ז"ע היה אדם מסוים גדול בתורה ומרביץ תורה, גדול בחסד

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה

- בעריכת

מתוך חספר "לב שמואל"

אשר יכלול את כל מאמרי רבינו

בהודמנות זו נבקש מכל מי שיש ב

לשולחם למערכת

וחפץ ד' בידינו יצלח להעמית

פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית. אמר לו דברים אלו לא נצטויות עליהן ומלבך אתה בודאן. טענת קורח היא שאם הטלית כולה תכלת - שכל העם קדושים וקרובים אל הקב"ה, מדוע צריכים משה רבנו וכהן גדול אחד בבחינת חוט של תכלת.

ועל זה השיב לו משה 'דברים אלו לא נצטויות עליהן ומליבך אתה בודאן'. וכמו שנתבאר בענין המרגלים, עיקר החטא בזה הוא בנסיון לפעול על פי החשבונות שלו ולא בדיוק כפי צווי ה' יתברך, וכמו שביאר באריכות בנפש החיים (ש"א פכ"ב) שמשניתנה תורה אין שום רשות לעשות כן, אלא צריך לקיים דברי התורה בלי שום חשבונות הגם שנראה שזה לשם שמים.

והנה, מצינו בחז"ל (מובא ברש"י) 'ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור'. פירוש הדבר הוא, ששורש החטא היה מחמת טענות של לשם שמים כפי שבארנו, אך לאחר שכבר נכשל בדקות, על ידי פתח זה נתווסף עוד קלקול גדול יותר, ונצטרף לזה מה שקינא על נשיאותו של אליצפן.

עמד משה והורידה למטה

ושורש הענין התחיל בראשית הבריאה, כמו שנאמר (בראשית א,ב) 'והָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוֹ וָבֹהוּ', הארץ דייקא, שהיא העולם התחתון

מי עלה שמים וירד

קורח פיקח וחכם גדול היה

פרשה זו של מחלוקת קורח ועדתו 'יפה נדרשת', אך אין להבין אותה בשטחיות כי יש בה עומק גדול. רש"י (ז,זט) מביא את דברי חז"ל: 'קורח שפיקח היה מה ראה לשטות זה - עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן'. הרי לנו שקורח קיבל מחז"ל תואר של 'פיקח' ולא היה סתם שוטה! וכבר אמר רבי שלום שברון בשם רבי לייב חסמן כי 'עיניו הטעתו' אין פירוש הדברים שלא הסתכל במשקפת ולכן טעה, אלא כמו שכתב רש"י שהיה פיקח והיתה לו רוח הקודש - ולמרות זאת הגיע לכלל טעות.

בלשון המדרש כתוב ש'חכם גדול היה', ולהיות 'חכם גדול' בדור דעה זו בודאי דרגה גבוהה מאד. אלא ש'עיניו הטעתו', ועינו היינו רוח הקודש, שראה ברוח הקודש שלשלת גדולה יוצאת ממנו. והרי לזכות לרוח הקודש לאו מילתא זוטרתא היא, כמבואר בברייתא דרבי פנחס בן יאיר (ע"ז כ:) תורה מביאה לידי זהירות וכו' עד לדרגת רוח הקודש, ורוח הקודש היא מהדרגות הגבוהות ביותר, ורק מי שכבר קנה את כל המעלות המבוארות במסילת ישרים מסוגל להגיע לרוח הקודש.

ואם כן, עלינו להבין מה היתה נקודת הטעות של קורח, טעות כזו שגם מי שהוא 'פיקח' 'חכם גדול' 'בעל רוח הקודש' - יכול לטעות בה.

דברים אלו לא נצטויות עליהן

אלא שהמכשול של קורח בא מתוך כוונה לשם שמים, ונקודת הטעות שלו היתה במה שעשה חשבונות מעצמו בלא להתחשב ברצון ה'. והיה זה על דרך מה שביארנו בענין חטא המרגלים, שגם הם התחילו 'לשם שמים', שמתוך שהחשיבו ביותר את ההנהגה של משה רבנו, חיפשו תחבולות להמשיך להיות מונהגים תחת הנהגתו, וזה על ידי שלא יכנסו לארץ.

על אותה דרך פעל קורח - לאחר שראה את טעותם של המרגלים במה שתלו עצמם במשה רבנו, הלך לקצה השני, ואמר: "כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוֹעַ תִּתְּנָשְׂאוּ עַל קֶהֱל ה'", וכמו שביאר רש"י: 'כָּלָם קִדְּשִׁים' - כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה, ומִדּוֹעַ תִּתְּנָשְׂאוּ - אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחר כהונה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אליה, כל העדה שמעו. טענתו היתה שאין צורך במשה רבנו וכהן גדול אחד

1. ובלשונו הזהב של רבינו: קורח לא היה סתם בעל רוח שטות, אם זה היה סתם 'שטותים' התורה לא הייתה מתעסקת בו. 'קורח שפיקח היה' - אנו רואים שקיבל מחז"ל 'תעודה' שהוא פיקח...

2. וטעותו היתה ש'לא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה' כלשון רש"י, וביאר רבינו שבזה גופא היה הבדל קטן בינו לבין בניו, שבתחילה אף הם היו עמו במחלוקת, אבל ברגע האחרון זכו לחזור בתשובה, ואילו קרח עצמו כנראה היה כל כך שקוע בחטאו, וכל כך משוכנע בצדקו, עד שלא היה מסוגל לראות את טעותו, ואילו בניו היו קצת פחות שקועים בזה, ויותר מוכנים לראות את האמת, ולכן ברגע האחרון הם הצליחו להבין את טעותם ולחזור.

וביאר רבינו כי ענין זה הוא כעין דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ה ה"ג) 'ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה', וביאר שם שכן היה אצל פרעה ועוד אחרים, והוסיף (שם ה"ד) 'וכענין זה רבותינו (תנחומא קרח אות 1) 'שהיה גדול שבשבת, שנעשו אחיו טפילה לו', ובפירוש נר הקודש לרי"מ מגלובא (בראשית רבה פירשה ב אות ז כב,) כתב שענינו של קרח הוא 'ראש משמרות הלויים', והוא מוטל בין מלך וכהן גדול. ובזוהר הקדוש (ח"ג ט"א) איתא: אמר רבי יצחק, רב מכל ליזאי קרח הוא, דעבדיה קודשא בריך הוא לתתא כגוונא דלעילא, וקרייה קרח, אימתי, בשעתא דגליש בגיניה להאי איש, דכתיב קרח הוא. וכד חמא קרח רישיה בלא שער, וחמא לאהרן מתקשט בקשטוי מלכין, אתגלול בעיניה, וקנא לאהרן, אמר ליה קודשא בריך הוא, אנא עבדיתי לך כגוונא דלעילא, לא בעית לאעלא בעלמא, חות לתתא והוי בתתאין וכו', עיי"ש. ומי יבוא בסוד להבין דברי זוה"ק, ובודאי כל ענין השערות והקרת עניינים עמוקים הם. ובילקוט הראובני (קרח אות ה) מביא מהרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות א"ח כל י"ח סימן לג) 'תנופת הלויים על ידי אהרן כעין אסקיהו נחתיהו האמור ביצחק, ואילו היה קרח מסכים בהנפתו כשם שהסכים יצחק בעקידתו וכו', הנה בלי ספק היה קרח למטה כגבראל למעלה, כשם ששקול אהרן נגד מיכאל. ואין בנשיאותו של אליצפן ענין לכך, כי עבדות גדולה היתה זאת לא תאות למי שראוי להיות דוגמא עליונה לאחד משרי המרכבה'.

3. ובמקו"א הוסיף רבינו שבאמת קורח היה שייך לדרגה גבוהה, ויש מדרש על הפסוק "רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי" שהיה מקום שהיה 'לוי הגדול' מקביל לכהן הגדול, ושקרח היה מיועד לזה אם לא היה נכשל בחטא (ענין שפת אמת קרח תרמ"ז ופנחס תרמ"א בשם החידושי הרי"ם). ובאמת רבים חיפשו מה מקור דברי רבינו בשם חז"ל כי קרח היה צריך להיות 'לוי גדול' כשם שיש 'כהן גדול'. ויש לציין בזה כי דרשו רבותינו (תנחומא קרח אות 1) 'שהיה גדול שבשבת, שנעשו אחיו טפילה לו', ובפירוש נר הקודש לרי"מ מגלובא (בראשית רבה פירשה ב אות ז כב,) כתב שענינו של קרח הוא 'ראש משמרות הלויים', והוא מוטל בין מלך וכהן גדול. ובזוהר הקדוש (ח"ג ט"א) איתא: אמר רבי יצחק, רב מכל ליזאי קרח הוא, דעבדיה קודשא בריך הוא לתתא כגוונא דלעילא, וקרייה קרח, אימתי, בשעתא דגליש בגיניה להאי איש, דכתיב קרח הוא. וכד חמא קרח רישיה בלא שער, וחמא לאהרן מתקשט בקשטוי מלכין, אתגלול בעיניה, וקנא לאהרן, אמר ליה קודשא בריך הוא, אנא עבדיתי לך כגוונא דלעילא, לא בעית לאעלא בעלמא, חות לתתא והוי בתתאין וכו', עיי"ש. ומי יבוא בסוד להבין דברי זוה"ק, ובודאי כל ענין השערות והקרת עניינים עמוקים הם. ובילקוט הראובני (קרח אות ה) מביא מהרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות א"ח כל י"ח סימן לג) 'תנופת הלויים על ידי אהרן כעין אסקיהו נחתיהו האמור ביצחק, ואילו היה קרח מסכים בהנפתו כשם שהסכים יצחק בעקידתו וכו', הנה בלי ספק היה קרח למטה כגבראל למעלה, כשם ששקול אהרן נגד מיכאל. ואין בנשיאותו של אליצפן ענין לכך, כי עבדות גדולה היתה זאת לא תאות למי שראוי להיות דוגמא עליונה לאחד משרי המרכבה'.

ועוד יש להוסיף בזה מה שאמרו חז"ל על קורח שהוא מאלו ש'נתנו עיניהם במה שאינו שלהם, מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם נטלוהו מהם' (סוטה ט,ב), שמכח חטאו הפסידו הלויים שלימות עבודתם ונעקר גדר 'לוי גדול' לכל הדורות, ובה יש דמיון בין הפסד הלויים מפרשת קרח להפסד הבכורים ממעשה העגל, שגם הפסידו את העבודה במקדש לדורות. וענין שפת אמת (פנחס תרמ"א) בסוף דבריו.

בבה ה"דרכי שמואל" זע"א

מחודשת -

שעתיד לצאת לאור בעז"ה

שנתפרסמו כאן - בעריכת מחודשת

דוד הערות והארות תיקונים והוספות

גמ' לקובעם עלי ספר

ד הדבר על מתכונתו הראויה

שמעורב מטוב ורע,
ובפרט לאחר החטא
כדכתיב (שם ה,כט)
"הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֶרְבָּה ה'".

ותפקיד האדם בעולם
היא לקשר את הארץ עם
הקב"ה, ולגלות מלכותו
יתברך בארץ, וזה נעשה
על ידי התורה. והתחילו
בזה האבות הקדושים
ב'אלפיים שנות תורה' עד
שנסתיים הדבר במעמד הר
סיני על ידי משה רבינו,
וכדאיאתא במדרש (ב"ר יט,ו)
'עיקר שכינה בתחתונים
היתה, כיון שחטא אדם
הראשון נסתלקה שכינה
לרקיע הראשון, חטא קין

נסתלקה לרקיע השני, דור אנוש לג', דור המבול לד', דור הפלגה
לה', סדומיים לו', ומצרים בימי אברהם לו'. וכנגדן עמדו ז' צדיקים,
ואלו הן, אברהם יצחק ויעקב, לוי קהת עמרם משה. עמד אברהם
והורידה לו', עמד יצחק והורידה מן ו' לה', עמד יעקב והורידה מן
הה' לד', עמד לוי והורידה מן הד' לג', עמד קהת והורידה מן הג'
לב', עמד עמרם והורידה מן הב' לא', עמד משה והורידה מלמעלה
למטה'.

וכל אותם שהורידו את השכינה לארץ עשו זאת באמצעות
לימוד התורה, בחלקם כתוב להדיא ובחלקם זה נסתר, באברהם
אבינו כתוב (בראשית יב,ה) "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה כִּחְיָיו" ובתרגום
'דשעבידו לאורייתא', וכן יעקב אבינו עמוד התורה כידוע שנכנס
יותר להיכל התורה, והיה בו התחלה מהארת משה רבינו, וכן
המשיך גילוי התורה בעולם והורדת השכינה לארץ.

ומשה רבינו פעל את גמר הירידה של התורה לארץ, והוא היה
בחינת יסוד הדעת, ולכן עליו נאמר (משלי לד,י) "מִי עֲלָה שָׁמַיִם
וַיֵּרֶד". ובזה שהוריד את התורה לארץ, בזה גופא השכינה ירדה
עד לארץ ממש.

ומעתה טענת קרח היתה שלאחר מעמד הר סיני שכבוד מלכותו
יתברך ירד לארץ, כבר המלכות יש לה כח מעצמה, ואין עוד צורך
במשפיע שימשיך להוריד את זה מלמעלה, ולא צריך את משה
שימשיך להיות נותן התורה והמקשר עם הקב"ה.

בלי משה רבינו אין כלום

אבל באמת קורח טעה בזה, כי אם מנתקים את המלכות למטה
משורשי הדברים, חוזרים להיות בבחינת ה"תהו". ולכן כתוב
בחז"ל (זוה"ק ח"ג קע"א) שקרח היה מקצץ בנטיעות, ואין לנו הבנה
בזה, אבל ידוע שהמלכות היא המידה התחתונה ו'לית לה מגרמה
כלום' (זוה"ק ח"א קפ"א), כל מהותה זה לקבל, וכל מה שיש לה זה
רק מה שהיא מקבלת מהקב"ה, וזה רק על ידי משה רבינו - כי
משה הוא מצד הקב"ה כביכול כנאמר (שמות יח,יט) "הֲיִיהָ אֵתָה לְעַם
מֹל הָאֱלֹקִים", להבדיל אלף אלפי הבדלות, שכוחו בצד הנותן.

משום שגם אחר שירדה מלכותו יתברך לארץ, צריך את האמצעי
והמקשר בין הקב"ה לישראל - "אֲנֹכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבִינְיָכֶם" (דברים
ה,ה). והאמונה במשה רבינו היא חלק מעיקרי האמונה, ו'וַיֵּאמְרוּ בְּה'
וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ" (שמות יד,לא), אין אמונה בה' בלי אמונה במשה רבינו.
וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ח ממלכים הי"א) שגוי המקיים ז' מצוות
בני נח אין לו חלק לעולם הבא עד שיאמין שנצטוו בזה על ידי
משה רבינו, אבל אם רק מאמין בהקב"ה אין זה מועיל. כי האמונה
במסירת התורה על ידי משה רבינו היא מעיקרי האמונה ממש.

ולכן עונשו של קורח היה דוקא באופן זה שהארץ פתחה את פיה
ובלעה אותו ואת כל אשר לו, להראות שלארץ עצמה אין כלום
בלי האמונה במשה.

אי אפשר להשיג בלי מקור עליון

ועל כן אמר משה לקרח ועדתו: "הִמָּעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹקִי
יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת
עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם... וּבְקִשְׁתֶּם גַּם כְּהֹנֵה",
דהיינו שכעת בתורת לויים הקב"ה הקריב אתכם משאר העם
לדרגה יותר גבוהה, לעבוד את עבודת המשכן ולשרי במקדש,
וכדאיאתא בשם הגר"א (הקדמה לפאת השולחן) שבשירת הלויים היו
מגיעים עד לכלות הנפש. אבל אם תבקשו גם כהונה, הרי זה דרגה
עליונה יותר, ובכדי להשיג יותר משאר העם צריך מקור שישפיע
מלמעלה, שהוא יהיה המקשר בין ישראל לבין הדרגות הגבוהות,
וזה יכול להיות רק על ידי משה שהוא עלה לשמים וירד.

וזהו שאמר להם "רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי", שאמנם כתר כהונה וכתר
מלכות הם דרגות גבוהות, אבל כתר תורה עולה על גביהם,
כדאיאתא (סוטה ד,ב) יקרה היא מפנינים יותר מכהן גדול שנכנס
לפני ולפנים, וזה יש לכם אפשרות להשיג, שכן אמרו (קידושין ס"א)
'תורה כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד',
שכל אחד יכול להשיג את התורה. אלא שגם בזה צריך את מוסרי
התורה, וכמו שאמרו בגמרא שם 'תנינא תורה שבכתב,

הכשר בעמוד 6

4. והיה רבינו מרחיב ביותר על 'סמיכות הפרשיות' של חטא המרגלים לפרשת קרח, שהם טעו שמוכרחים את משה לעולם, והוא טעה להיפך שאין צורך במשה רבינו כלל, וכולם קדושים ויכולים לקבל מפי הקב"ה בלא אמצעי.

והוסיף רבינו שחשוב לכל אחד לראות בפנים את דברי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ח ה"א) על תורף נאמנותו של משה רבינו, שעליהם אמר רבי מאיר שמחה שנאמרו ברוח הקודש, וזה לשונו: 'משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלש וכושף, אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו, לא להביא ראיה על הנבואה וכו', ובמה האמינו בו - במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך, וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם' וכו' עיי"ש. ופירש הרמב"ם, שזה שאנחנו מחייבים לשמוע את דברי נביאים אחרים אינו אלא גזירת הכתוב, כמו שצוה תורה על נאמנות שני עדים ואינה בתורת דאי גמור, רק נבואת משה רבינו יודעים בודאי שהוא אמת.

5. והרחיב בזה רבינו וביאר כל פרשיות אלו על פי דברי הנפש החיים (סו) שיש חילוק גדול בין קודם מתן תורה לאחר כך, שקודם מתן תורה שהאבות קיימו את התורה מדעתם, היה רשות ליחידים לפעול לפי השגתם כדי להגיע לתיקונים הרצויים, ולכן כמה פעמים האבות פעלו באופן שונה ממה שכתוב בתורה, כמו יעקב אבינו שנשא שתי אחיות, משום שהשיגו שזה הדרך הנכונה לפעול. אבל משעה שניתנה תורה אין שום רשות לשום אדם לשנות כלום, אפילו אם הוא משיג ומבין את שורשי הדברים, ויש לעשות אך ורק כצויו ה', וגם מי שבגדול מעלתו ברור לו שיש דרך יותר טובה להשיג קרבת ה', אין לו רשות לשנות כי הוא זה מצויו ה' בתורתו.

ובדור המדבר מיד אחרי מתן תורה 'נתלבנו הסוגיות האלו' של דרך העבודה החדשה, ועל זה אמרו 'נעשה ונשמע' שמתחייבים לקיים את דבר ה' אפילו אם לפי הבנת האדם היה נראה שעדיף לעשות אחרת. ובזה היה יסוד החסאים של המרגלים ושל קרח ועדתו, שמרוב תשוקתם לקרבת ה' רצו לשנות ממה שצוה ה'. וכן זה היה גם החטא של נדב ואביהוא, כמבואר בפסוק ו'יִקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם', שחשבו שרצוי להוסיף דבר זה מדעתם ולהשתדל להתקרב יותר ממה שנצטוו. וכן זה היה עומק השבח שהתורה שיבחה את אהרן 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה' (רש"י ויקרא טז,ד), שלא נכשל בטעות הזו, אלא עשה בדיוק כמו שנצטווה.

6. וז"ל זוה"ק: 'מאן דעביד ימינא שמאלא ושמאלא ימינא הא איהו כאילו חריב עלמא, תא חזי, אהרן ימינא, ליזיא שמאלא, קרח בעי למעבד חלופא דימינא לשמאלא בגין כך אתענש', ועיי"ש במפרשי הזוהר. ועוד איתא בתיקוני זוהר (תיקון סט קלהב) 'דכל מאן דנטיל מלכות בלא תשע ספירן איהו מקצץ בנטיען, וכל מאן דנטיל תשע ספירן בלא מלכות איהו כופר בעיקר', ובלש"ו (הקדרש ש"ז פ"א אות ד') האריך לבאר ב' בחינות אלו. ובמגיד מישרים (קרח) איתא: 'רזא דטלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים היינו דבעא קרח לקצץ בנטיעות בתרי גווי, חדא דבעא למימר דכיון דהנהגת העולם על ידי המלכות לא הוה צריך ליחידא לה בספירות דלעילא מיניה, והיינו טלית שכולה תכלת דמלכות רמז לתכלת, ובעא למימר דכל הנהגת וכוונה דיליה לא הוה אלא מלכות, ואמר ליה מרע"ה דלאו הכי אלא טלית לבנה זו' חוטים לבנים רמז לשבע ספירות דעלה וחוט אחד תכלת רמז במלכות. והדר בעא מיניה דבית מלא ספרים לא לבעי מזוזה, למרמז דאם כן ספירן דעלה עיקר ולא נבעי לכוונה בה, דמזוזה איהו רמז לה, לא ליבעי לכוונה אלא לספירן דעלה בלחוד, דלהכי רמזי בית מלא ספרים בלא מזוזה בבית. ואמר ליה משה רבינו ע"ה דהא נמי קציצה בנטיעות היא, דבעי ליחידא לכולהו ספירן עם מלכות ולמלכות עם כולה', ע"כ.

העליון, ואין לעשות חשבונות לשם שמים נגד רצון ה' דברים שלא נצטוו עליהן. והוא מהדברים שכפי רוב פרסומם כך רוב ההעלם והשכחה, וכמו שכתב בהקדמה למסילת ישרים¹⁰.

והנה חז"ל אמרו (שבת נ"א) 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה', והביאור הוא, שמי שחושב שהוא מאן דאמר להצביע במה היה החטא הוא טועה, אלא כמו שאמר דוד המלך ברוח הקודש (תהלים נ"ו) 'לֹךְ לְבַדְּךָ חֲטָאתִי' - בינו לבין הקב"ה, שרק לפי מעשיו נחשב לחטא. אולם על קורח ועדתו נאמר בתורה שהם 'חוטאים' (יזג), וחז"ל לא אמרו שהאומר שהם חטאו הוא טועה, ובודאי שמי שמגשים את הדברים וקורא את הפרשיות כפשוטם, אינו אלא טועה, אחרי שמדובר בדור דעה ובאדם שזכה לרוח הקודש, ופשיטא שחטאו היה בדקות. אבל מכל מקום סוף סוף הוא נכשל בחטא.

וזה לימוד נורא בפני עצמו, שגם מי שעלה בכל המדרגות של רבי פנחס בן יאיר וכבר הגיע לרוח הקודש, וכלול בזה שכבר השיג את כל המדות הטובות, והוא גם נקי מכל הנגיעות שהרי מידת הנקיות היא מהדרגות היותר תחתונות בסולם של רפב"י, בכל זאת תמיד נשאר אצל האדם מקום לכניסת היצר, שכן היא מציאות הבריאה.

וכן כתב הגר"א על הפסוק (משלי ד"ג) 'הַחֲזִיק בַּמוֹסָר אֶל תִּרְךָ נִצְרָה פִּי הִיא חֲסִידָה', 'כי היא חייך - כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותו המדה, לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק למה לו חיים'. שכל זמן שהאדם חי יש מקום לכניסת היצר, ואפילו אצל אדם שהוא בדרגות הכי גבוהות, ולעולם האדם צריך לעמוד על המשמר נגדו על ידי חזרה מתמדת על ספרי מוסר, ובלי זה הוא בסכנה גדולה ליפול ולאבד את הכל¹¹.

וכלשון הגמרא (ברכות נ"א) על הפסוק (משלי כ"ג) 'הַתְּעִיף עֵינֶיךָ בֹּזֵאֵינֶנּוּ' ש'אין עוף אלא תורה', והדברים אמורים גם כפשוטם על ידיעת התורה, שבלי חזרה מתמדת ישכח את הכל ח"ו, וגם על כל הקנינים הרוחניים, שכל מה שהאדם השיג איננו יכול להרגיש בטוח שזה קנין עולמי, אלא תמיד יתכן שיכשל ח"ו ויאבד את הכל, וצריך תמיד לעמוד על המשמר נגד זה.

ולא המדרש עיקר, אלא המעשה עיקר. עת צרה ליעקב, וצריך להתחזק, בפרט בשבת קודש שח"ו נעשה מצב כעין 'בין הזמנים' שנהיה כמין הפסק, ואני לא רוצה לקטרג... אין לנו שיר רק התורה הזאת, ועיקר החיזוק הוא על ידי לימוד התורה שהיא נקראת 'עוז'. והכל מתחיל מרפיון בתורה, וזהו הפורענות הגדולה של 'ויסעו מִקֶּהָ' כתינוק הבורח מבית הספר, זה היה תחילת הירידה של כלל ישראל.

ואם נתחזק בתורה, התורה תגן עלינו מכל הקמים עלינו מבית ומחוץ, עד שנזכה בקרוב שישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ושהדברים יהיו חיים וקיימים, כי זה כל האדם.

תורה שבעל פה מאי, כי אי אפשר להשיג תורה אלא רק באמצעות משה רבינו המקשר בין הקב"ה לישראל.

אין גבול לעליה

ובאמת שורש טענתו של קרח ודאי צודקת, שהיכולת להתקרב אליו יתברך ולזכות למעלות העיקריות, אינה מוגבלת לשום דבר, אלא היא נחלת כל כלל ישראל. וכמו שביאר הרמב"ם (ת"ת פ"ג ה"א) 'כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, כל מי שירצה יבא ויטול'.

ואמנם בהלכות מעשה בודאי נקבעו גבולות, שרק אהרן זכה לזרעו אחריו בכתר כהונה, ורק דוד זכה לזרעו אחריו בכתר מלכות, אבל בעיקר המעלות רצון הקב"ה שכל ישראל יהיו ממלכת כהנים, ועל ידי כתר תורה כולם יכולים להגיע לדרגות העליונות ביותר, למעלה מכתר כהונה וכתר מלכות, כדברי הגמרא (הוריות יג, א) על הפסוק 'יִקְרָה הָיָא מִפְּנִינִים' מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, וכלשון הרמב"ם שם 'שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה, הרי הוא אומר בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק בי שרים ישורו, הא למדת שכתר תורה גדול משניהם'. וגם בעולם הזה הכירו בזה כולם, כמו שנתבאר בדברי הגמרא (יומא ע"ב) שכאשר ראו העם את שמעיה ואבטליון, שבקו כולי עלמא את הכהן גדול ואזלו בתר שמעיה ואבטליון.

החובה להשתוקק למדרגות גבוהות

וגם עצם התשוקה של קרח להתקרב הוא דבר נכון וראוי, שכל אדם חייב להרגיש את התשוקה הזאת להתקרב ולהתעלות יותר ויותר. וחז"ל (תנדר"א ר"ב כה) חייבו אותנו, 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב'.

וכמובן שאין הכוונה שיחשוב שרק זה מה שחסר לו, כי האדם צריך להכיר את מקומו מה דרגתו כעת בעבודת ה', ו'אין חֶפֶץ בְּפִסְלִים' (קהלת ג, א). אבל מכל מקום צריכה להיות לאדם השתוקקות ושאִיפֶה, ולזכור להיכן הוא אמור להשתדל להגיע, וכמה גדולה התביעה ממנו.

וגם יש ידיעה חשובה שנובעת מזה, שכיון שהאדם מחויב בזה - על כרחך שיש לו גם את הכוחות לזה. והמהר"ל בבאר הגולה האריך לבאר ענין זה, שאמנם לא כל אחד יכול להגיע לאותה דרגה בתורה ותפילה ועבודת ה', אבל מכל מקום לכל אחד יש כוחות להשיג את החלק שלו ואת הדרגה הראויה לו. ומה שהאדם חושב לפעמים שאין הדבר בכחו, ושכבר 'עבר הזמן' וכדומה, כל המחשבות האלו הן רק שקר, וממקור הטומאה והיצר הרע הן באות¹².

לעמוד על המשמר בכל מצב

ועכ"פ זה הלימוד הגדול שצריכים ללמוד מפרשת קרח, שלעולם אי אפשר להשיג עליה והתרוממות בלי חיבור למוסרי התורה ולשורש

7. וז"ל הרמב"ם: 'כל המקבל שבע מצות ומזהר לעשותן הרי זה מחסידי אמונת העולם ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אמונת העולם ולא מחכמיהם'.

8. במקו"א הוסיף בזה רבינו תוספת נכבדה בביאור טעותו של קרח, וכה היו דבריו: קרח טען שכל העדה כולם קדושים שכולם שמעו בסיני מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך, אמנם קרח לא ראה שכבר שם הייתה הירידה של כלל ישראל, שאחר ששמעו מפי הגבורה 'אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ', לא עמדו בזה ואמרו 'דְּבַר אֱתָה עֲשֵׂנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת' (דברים כ"ט). וזה היה פגם גדול שאי אפשר לתאר, נורא נוראות מה שזה גרם... ורק משה רבנו לבדו נשאר במדרגה הראשונה כדכתיב (דברים ה"ח) 'וְאֵתָה פֹה עִמָּד עֲקֹד', ואם היו כולם נשאים לשמוע מפי הגבורה אולי קרח היה צודק, אבל אחר שאמר 'דְּבַר אֱתָה עֲשֵׂנוּ', אז משה רבנו נתעלה מאד, והם ירדו, ומעתה הם מוכרחים שחשה יהיה ממוצע ביניהם לבין ה'.

9. אפשר לראות בדברי רבינו אשר הם קשורים לעינים, את החיזוק הרב אותו רצה לראות בכל מקום ובכל ענין, את הלב התשוקה והרצון להיות למעלה למשכיל, ותמיד לשאוף למעלה, עד שגם בתוך טעותו של קרח ראה את הענין הזה ששורש הטענה ודאי צודקת, שאין הגבלה לקירבת ה', וכל אחד בכוחו לעלות מעלה מעלה.

10. והיה רבינו חזון ואומר שבאמת מכל מילה של התורה אנו צריכים ללמוד, **ואחי הגר"א** כתב בספר **מעלות התורה** שכל מילה מהתורה יש בה לימוד ומצוה, ומה שהאריכו הראשונים בענין מנין תרי"ג המצוות הוא רק לבאר את המיסר של חז"ל (מכות כ"ד, א) שחישבו תרי"ג מצוות, אבל באמת כל תיבה היא מצוה בפני עצמה. ובעיקר סברתי יש לדון, אבל מכל מקום ברור שחייבים ללמוד מכל דבר של התורה, וזה תכלית התקנה של קריאת התורה.

11. ובמקו"א ביאר רבינו שבאמת זהו דבר שצריך בביאור איך הגיע קרח למה שהגיע, שהרי מבואר ב**שערי קדושה למהר"ו** וב**מסילת ישרים** כל אחד בלשונו, שבשביל להגיע לרוח הקודש צריך דרגות נשגבות ונקיות גדולה מכל מידה מוגנת, שיהיה זך מן הזך, נקי לגמרי בודאי בלי שום קנאה וכדו', ואין אדם גדול כזה נכשל.

אלא הביאור בזה כמו שאמר חז"ל שאף פעם האדם לא בטוח שיציל מהיצר הרע, כמו שכתוב (איוב ט"ו) 'הֵן בְּקִדְשֵׁיוֹ לֹא יִאֱמִין', ואמרו (אבות ב"ד) 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך'. ובכל דרגה ודרגה שנמצא האדם צריך להיזהר מהיצר הרע, וכמו שאמר **המגיד לבית יוסף** שילמד בספר **חובות הלבבות** להכניע היצר, וזה פלא שהבית יוסף שומע מפי מלאך דברים נשגבים, ובאותו זמן הוא מזהיר מהיצר, אתמהא. אלא שכן היא האמת, שבכל הדרגות שנמצא האדם תמיד הוא צריך להיזהר מהיצר הרע. והיה רבינו מוסיף: אני רגיל בעניי להביא את דברי **החיד"א** שאמר, שאם היה יוצא בזמן הבית יוסף הספר **'ראשית חכמה'**, בודאי היה המגיד אומר לו ללמוד ראשית חכמה, שהוא מלא במוסרים מהזוהר ודברים חוצבי להבות. אמנם באמת בעניותי לא נראה כך, כיון שתמיד בכל דרגה ודרגה צריך את המוסרים הפשוטים להכניע היצר בסגנון שבספר חובות הלבבות, והרי את מאמרי הזוהר כבר שמע מהמלאך בעצמו, אלא ודאי שצריך את המוסר הפשוט, את החובות הלבבות, לפני הדברים הגבוהים....

מִן הַגֵּה"צ רבי אהרן כהן זצ"ל

ח"י סיון, יום הזיכרון לסבא קדישא דו"ר ראש ישיבת חברון הגאון הצדיק רבי אהרן כהן זצ"ל, אין כוונתי ואין ביכולתי במילים ספורות הללו להקיף את גדולתו בימסכת חיים של חסד, אולם ראוי לעילוי נשמתו לכתוב מעט דברים קצרים המלמדים על הכלל.

תלמידים שליוו אותו תיארו איך שנים רבות כיתת את רגליו פרסאות רבות, [בדרך הוא הכין וחזר את שיעוריו] טיפס לקומות עליונות, גם בזמנים של חולשה קשה וייסורים, לפקוד בתי נדיבים להתרימים עבור נצרכים רבים מבני הישיבה, להכנסת כלה, ובמיוחד ליתומות. ויתומות. הייתה לו חזקת צדקה שהוא קרא לה בשם 'קרן רחמי'. שממנה הוא תמך בבחורים נצרכים, ובבחורים שראו עליהם חולשה גופנית שנצרך לתת להם מזון נוסף כדי לחזק את גופם. יחד עם התמיכה הגשמית הוא עודדם וחזקם והוסיף להם כוחות להתמודד עם הקשיים שהיו שרויים בהם. בחכמה וברגישות מיוחדת הוא החיה והחזיק ביד שבורי לב, וקיים את דברי אדונינו רבי ישראל מסלנט זצ"ל ש'הגשמיים של השני היא הרוחניות שלך', הוא ניהל גם גמ"ח בדרך כבוד מיוחדת.

אחד היתומים שרבי אהרן הכיר את אביו, סיפר שבכל פעם שרכנו פגש אותו הוא נשקו וחביקו, הוא דאג להכניסו לישיבה קטנה, ופעמים שלח לו מתנות לישיבה או לביתו. הוא אמר: אני יכול לתאר את החמימות הגדולה שקיבלתי ממנו, שסייעה לי לעבור את קשיי היתמות שלי.

אאמ"ר זצ"ל סיפר ששמע ממנו שכאשר הוא השקיע כוחות מיוחדים במידת החסד, הוא זכה שנפתחו לו מעיינות חכמה, רבי אהרן היה מפורסם כעילוי נדיר, וגם הוא הרגיש שמידת החסד פתחה לו שערות חדשים של חכמה.

סיפר אחד הבחורים, שכאשר למד בישיבה היה מצבו הכלכלי דחוק במיוחד. החליפה שלבש הייתה דהויה ומרופטת מאוד. ראש הישיבה, רבי אהרן, הבחין בכך וניגש אליו, וביקש ממנו לגשת לחייט פלוני שיתפור לו חליפה חדשה על חשבוננו. עוד הוסיף וביקש שידאג שיתפרו את החליפה היטב, כראוי לכן תורה, נזר הבריה. בליל שבת, כשלבש את החדשה, את חליפתו החדשה, ניגש הבחור בשמחה אל ראש הישיבה כדי להודות לו. ראש הישיבה קם ממקומו, התבונן בו ובחן אם אכן נתפרה החליפה כראוי, כפי שראוי לכן תורה. לאחר שאמר לו כמה מילים טובות על החליפה היפה, הוסיף וברכו: "שתהיה לך התחדשות בכל עבודת ה'".

אותו בחור התקשה לתאר כמה כוחות הוא קיבל, כמה עידוד שמחה וחזקו שאב מהדאגה שראה אצל ראש הישיבה. הוא אכן הבייש להסתובב בחליפתו המרופטת, אך לא הייתה לו ברייה, בביתו שרר עוני גדול. הרגשה מיוחדת מילאה את לבו מכך שראש הישיבה, אשר עליו הסתכלו רבים מבני הישיבה כמלאך, ראשו היה בשמים דבוק בשכינה הק', אולם מעלתו הגדולה לא מנעה ממנו להתבונן, להבחין במחסורו הגדול ולפעול ברגישות עמוקה. האהבה שנשפכה ממנו, המילים הטובות, החמות והנעימות שאמר לו אז, ממשכות לחמם את לבו עד היום, שנים רבות לאחר מכן, ובמיוחד שנועד לי כמה הוא טרח ויגע להשיג את הסיוע שהוא נתן לי.

כאשר בן אחיו, הגאון רבי זלמן כהן שליט"א, עסק בהוצאת אחד מספריו לאור, הוא פנה לרבים מתלמידיו ומקורביו וביקש את השתתפותם בסך עשרים דולר לצורך הדפסת הספר. אחד התלמידים שאליהם פנה נתן לו תרומה בסך אלף דולר. והסביר אותו תלמיד את תרומתו הגדולה בדמעות: "בוא ואספר לך מה עשה בשבילי ראש הישיבה, רבי אהרן זצ"ל. כאשר באתי בבית האירוסין וביקשתי מרבותי את ברכתם, כל אחד ואחד מהם בירכני בברכות חמות. אך כשהגעתי אל רבי אהרן, לאחר שברכני בברכת 'מזל טוב' הראשונה, שאל אותי: 'האם קנית שעון זהב כלכלה? אמרתי לו שאין לי מהיכן לקנות שעון כלכלה. מיד אמר לי: 'גש בבקשה לשען פלוני, קנה לה שעון יפה, ורשום את החוב על חשבוני - יש לי הסכם איתו'. ניגשתי וקניתי שעון יפה כלכלתי. עד היום, כשאני נזכר בשמחה שהייתה לי ולכלתי, ליבי המונה מהתרשנות. לא חלמתי שתהיה לי אפשרות לתת כלכלה שעון, כמנהג כל חברי בישיבה. עכשיו תבין כמה חיכיתי להזדמנות שאוכל להשיב לו מעט מן הטוב שהוא היטיב עמי - להיות שותף להוציא את דברי תורתו לאור..."

נכנסתי למשרד אחד, וראיתי שתלויה שם על הקיר תמונה גדולה של רבי אהרן זצ"ל, שאלתי את בעל הבית מה הסיבה שתלית פה במשרדך דוקא תמונה זו. והשיב ששני אנשים הצילו את החיים שלי. הייתי ילד שובב ולא הסתדרתי בישיבה הקטנה שלמדתי, החליטו לשלוח אותי ללמוד בתל אביב בישיבת 'היכל התלמוד', בגדר משנה מקום משנה מה, רבנו שהיה בלידות גדולה עם אבי זצ"ל נסע כל שבוע באוטובוס לתל אביב לבקרני ולחזקני, על אף חולשותי, [כידוע הנסיעות בשנים הללו עוד בזמן הבריטים היו ארוכות ולא נוחות], ובכל פעם נתן לי מתנה חצי לירה להוצאות שלי ולשמח אותי [זה היה סכום גדול לבחור בגילן]. הוא הציל את חיי, הוא בנה אותי. לאחר שנים היו קשים גדולים, ואביך המשגיח הרב דב זצ"ל, קירב אותי מאוד, הדריק אותי והציל אותי.

אחד התלמידי חכמים בבני ברק, עסק במצוות הכנסת כלה לחתן יתום מאב ואם, הוא שלח מכתב לרבי אהרן וביקש ממנו שישתתף איתו במצווה הגדולה והנשגבה הזאת. לאחר מספר ימים הוא שלח שליח עם מעטפה אליו, במעטפה היו 0005 לירות, שהיו הון עתק באותם ימים, הוא נדהם מהסכום הגדול שהספיק לו לחצי מהסכום שנצרך לו, ולא ידע האם זה מתנה או הלוואה. הוא נסע לירושלים אל רבי אהרן שאמר לו, הכל מתנה, מפני שרציתי מאוד לזכות במצווה גדולה זו, חצי מהסכום הצלחתי לגייס,

וחצי מהסכום עלי לקחתי עלי בהלוואה. בשביל מצווה נשגבה ונדירה צריכים לעשות גם דברים מעל היכולת. ת.נ.צ.ב.ה.

בעוה"ז אפשר לפייס ולשחד את הקב"ה

הרמח"ל בדרך תבונות מלמד שהקב"ה מנהיג את עולמו בשתי הנהגות, הנהגת הייחוד והנהגת המשפט. הנהגת הייחוד היא הנהגה עמוקה המסבבת ומוליכה את ביטול הרע וגילוי ייחוד השם בעולם. הנהגת המשפט היא הנהגה גלויה יותר שבה מנהל הבורא יתברך את עולמו לפי חוקי שכר ועונש, והוא אינו נושא פנים ולא לוקח שוחד. כך מלמדת אותנו התורה הקדושה (דברים י"ז): "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדני האדנים, הקל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד".

רבי יוחנן בן זכאי קודם פטירתו לימד את תלמידיו אורחות חיים, וכשראוהו בוכה שאלו אותו, (ברכות כח,א) נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה? ענה להם... עכשיו שמולכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם, ואם אוסרני איסור איסור עולם, ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם, ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון...'

בזמן שרבי יוחנן הכין עצמו בחרדה לדין של מעלה, הוא לימד את תלמידיו על החובה לאסוף תורה ומצוות ולשוב בתשובה שלמה כל עוד הבחירה מסורה ביד האדם, כי מה שיכול לעשות היום ליווה אותו לעולם הבא, ומה שלא ייעשה בעודו בחיים לא יוכל לעשותו יותר, כדברי החכם מכל האדם, (קהלת ט"ו): "כל אִשָּׁר תִּמְצָא יָדָךְ לַעֲשׂוֹת בְּכָכָךְ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבֹן וְדַעַת וְתִקְוָה בְּשָׁאֵל אֲשֶׁר אֲתָה לִפְנֵי שִׁמְהָ".

ובמאמר המהרש"א בברכות שם את דברי רבי יוחנן, ואינו יכול לפייס בדברים כו'. בעוה"ז יכולים לפייס בדברים שהיא התפלה, וכן לשחדו בממון בצדקה שנסאמר וצדקה תציל ממות' אלא בדין לעוה"ב קאמר דאז אי אפשר לפייס ולא לשחדו בממון'. פתח גדול ומחייב מאוד פותח לנו המהרש"א בביאורו את דברי ההתעוררות של רבן יוחנן בן זכאי, לנצל את הפתח הפתוח לנו בזמן שבהחירה בידינו, "אל תבוא בְּמִשְׁפָּט אֶת עַבְדְּךָ לֹא לֵאמֹר לִפְנֵי כָל חַי", יש בידינו לפייס בדברים שהיא התפלה, וכן לשחדו בממון בצדקה. ישמע חכם וינצל את המתנות שהבורא מעניק לו.

סם חיים למלאך המות - מידת הצדקה בלבד

איתא בתנא דבי אליהו רבה(י): אין לך סם חיים ממלאך המות, אלא מידת הצדקה בלבד. ובתנא דבי אליהו זוטא (פרק א): הצדקה מצלת את האדם מדרך המות, שנאמר (משלי יא) "לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות". בוא וראה שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו, אדם מודד בה צדקה בעוה"ז ומתכוין עליו שיחיה העני ולא ימות, אף הקב"ה מתכוין על הנותנה שיחיה ולא ימות.

ובמדרש שיר השירים (זוטא א,טו) כל הנותן צדקה, אע"פ שהוא חטא, ונתן הקב"ה רשות למלאך לשלוט בו, שכר אותה צדקה שנתן, מקדים למלאך ואינו מניחו לשלוט בו, ולא עוד אלא שדוחפו וקופתו על פניו ומפייס עליו, ואומר אע"פ שחטא ונתנה רשות למלאך לשלוט בו, אני קדמתי, רשותי קדמה לרשותו.

כתב רבנו הגר"א במשלי (י,ב): אבל צדקה לא די שהוא טוב בעצם, אלא גם מועיל יותר מכל דבר, שמציל אף ממות, ואין מועיל בעולם יותר מזה.

מצות הצדקה גורמת להוסיף חיים לאדם

הגמרא במסכת שבת (קנו"ב) דנה בשאלה האם יש מזל לישראל, ומביאה שני מעשים שלמים מהם שאין מזל לישראל. תחילה הגמרא מביאה מעשה משמואל ואבלט [חוזה בכוכבים] שישבו וראו אנשים ההולכים לאגם. אמר לו אבלט לשמואל: אדם זה ילך ולא יבוא, יכיש אותו הנחש וימות. אמר לו שמואל: אם בן ישראל הוא - ילך ויבוא. עד שהם יושבים, הלך אותו אדם וחזר. קם אבלט, השליך את משאו של אותו אדם, ומצא בו נחש שחתך ומושלך בשתי חתיכות. אמר לו שמואל: מה עשית? אמר לו: בכל יום היינו מטילים לחם ביחד ואוכלים. כעת היה אחד מאתנו שלא היה לו לחם, והיה מתבייש. אמרתי להם: אני אקום ועשיתי, אלו מעשתי עשיתי עצמי כמי שלוקח ממנו, כדי שלא יתבייש. אמר לו: מצווה עשית! יצא שמואל ודרש: "וצדקה תציל ממות" ולא ממיטה משונה, אלא ממיטה עצמה.

ומעשה שני מביאה הגמרא; לרבי עקיבא היתה בת, אמרו לו החוזים בכוכבים שבאותו יום שהיא תכנס לחופה ויכיש אותה נחש והיא תמות, רבי עקיבא דאג מכך מאוד, באותו יום נעצה את הסיכה שלה בתוך הקר וחסכה נכנסה בעינו של הנחש, בבוקר כשהוציאה את הסיכה הנחש נמשך עם הסיכה. שאל אותה אביה, רבי עקיבא, מה עשית שזכית להינצל, אמרה לו, בערב בא עני וקרא בדלת, כולם היו טרודים ואף אחד לא שמע אותו, וראתי ולקחתי את המנת שנתת לי, ונתתי לו, אמר לו מצווה עבדת... יצא רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממות ולא ממיטה משונה אלא ממיטה עצמה.

ישנם כמה וכמה שאלות שיש לדון על מעשים הללו, ואין כאן המקום להאריך בהם [עיין בניהו בין יהודיע ועוד], אולם הגמרא מביאה את שמואל ולאחריו את רבי עקיבא שדרשו דרשה זוה ע"פ "וצדקה תציל ממות" ולא רק ממיטה משונה, אלא ממיטה עצמה. ובאר רש"י, לא ממיטה משונה - ומיהו, מיתה הגונה ימות, אלא ממיטה עצמה מצלת ונותנת חיים. היינו שמלבד מה שהצדקה מצילה את האדם ממיטה משונה, יש בזכותה לגרום להוסיף חיים לאדם.

רוממות דמעשים

המשך מעמוד 2

הרנויח...

זה כבר בלתי נסבל ובלתי נסלה. והיינו "קנאת איש מרעהו" (קהלת ד,ד).

גדול כח התפילה

מהפסוק בפרשתינו "ויקח לְמִשְׁחָה מִיָּד ה' אֶל תָּפִלְךָ

לדין תורה, - הוא וחברו מסוכסכים ביניהם על עשרים גילדן, שיפסוק הרב את דינם. ישב רבי יהונתן אייבשיץ, חקר ובדק ומצא שהיריב צודק והקצב צריך לשלם לו עשרים גילדן. קצף הקצב! רחמ ורג, שצף וקצף: "וא שחרב לא יודע לפסוק, או שפשוט קיבל שוחד ולכן פסק לטובתו..." סינן הלה מבין שיניו כמעט בחוצפה כלפי הצדיק, לא מובן - שאל אותו בליינסקי - זהו זה שהתורה ספג הלה בשתיקה נזק של חמש מאות גילדן ולא כעס, ועכשיו משתולל הוא ומאבד עשתונותו ברוב כעסו על עשרים גילדן בלבד? אלא התשובה ביהו: לא איכפת לו כל כך הצדקה שלו, מהאיכפת לו